

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.1

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

INFORMATION PROVIDING DIAGNOSTICS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC STATE OF THE ENTERPRISE

Ажаман І.А.

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Одеська державна академія будівництва та архітектури

Петрищенко Н.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва,
Одеська державна академія будівництва та архітектури

Кулікова Л.В.

доцент кафедри економіки та підприємництва,
Одеська державна академія будівництва та архітектури

У статті розглянуто основні положення щодо проведення діагностики фінансово-економічного стану підприємства. Зазначено, що будь-які зміни в стратегії розвитку підприємства повинні супроводжуватися економічним аналізом. Висвітлено основні етапи проведення фінансово-економічної діагностики. Наголошено на важливості постановки мети дослідження відповідно до стратегічних цілей підприємства. Обґрунтовано основні принципи інформаційного забезпечення економічної діагностики фінансово-економічного стану.

Ключові слова: економічна діагностика, фінансовий аналіз, підприємство, управління підприємством, стратегічна мета, програмне забезпечення; фінансово-економічні показники.

В статье рассмотрены основные положения по проведению диагностики финансово-экономического состояния предприятия. Отмечено, что любые изменения в стратегии развития предприятия должны сопровождаться экономическим анализом. Освещены основные этапы проведения финансово-экономической диагностики. Подчеркнута важность постановки цели исследования в соответствии со стратегическими целями предприятия. Обоснованы основные принципы информационного обеспечения экономической диагностики финансово-экономического состояния.

Ключевые слова: экономическая диагностика, финансовый анализ, предприятие, управление предприятием, стратегическая цель, программное обеспечение; финансово-экономические показатели.

The paper considers the main provisions for the diagnosis of the financial and economic state of the enterprise. It is noted that any changes in the company's development strategy should be accompanied by economic analysis. The main stages of conducting financial and economic diagnostics are covered. The importance of setting the research objective in accordance with the strategic objectives of the enterprise was emphasized. The basic principles of information support for economic diagnostics of the financial and economic state are substantiated.

Key words: economic diagnostics, financial analysis, enterprises, enterprise management, strategic goal, software; financial and economic indicators.

Постановка проблеми. В Україні сьогодні склалася нестабільна економічна ситуація, створення якої пов'язано з трансформаційними процесами євроінтеграції та поступовим виходом із кризи. У цих умовах для підприємств країни важливим слід вважати визначення

основних напрямів підвищення ефективності виробництва, удосконалення виробничої діяльності. Для розроблення стратегій, що спрямовані на подальший розвиток та позитивні зміни в діяльності будь-якого виробництва, необхідно проведення оцінки фінансового стану підприємства.

ства, економічної діагностики щодо його діяльності, оцінка потенціалу та виробничих ресурсів, розрахунок ключових показників ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Організація економічного аналізу на підприємстві, діагностика його стану є об'єктом дослідження багатьох науковців. Досліджено різноманітні аспекти теоретичних, методичних та практичних проблем організації економічної діагностики на підприємстві. Теоретичні та методичні основи економічного аналізу розглянуто у працях Ф.Ф. Бутинця, Є.В. Мниха, Г.В. Савицької, М.Г. Чумаченка та інших. Н.А. Бобко, Ю.О. Коваль розглядають економічну діагностику як функціональний елемент системи управління господарською діяльністю [1]. Роль і місце економічної діагностики в діяльності підприємств уточнювалися О.В. Коваленко, М.О. Зайцевою [2], О.В. Григораш, С.І. Плакидою [3], Н.І. Дулябою та іншими. Окремі питання вдосконалення методів аналізу та діагностики на підприємствах висвітлювалися в працях зарубіжних і вітчизняних учених: М. Bartoli, В. Meunier-Rocher, М.І. Баканової, О.І. Гадзевича, В.В. Ковальова, Соколовської, А.Д. Шеремета, Г.О. Швиданенко та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас у сучасних умовах функціонування економіки, враховуючи нестабільність та мінливість навколишнього середовища, проблеми організації економічної діагностики потребують подальшого дослідження. Актуальним є виявлення цілей, які використовуються під час моніторингу виробничо-господарського стану підприємства та діагностики фінансово-економічного стану. Також потребують подальшого дослідження принципи інформаційного забезпечення такої діагностики.

Постановка завдання. Метою статті є поглиблення дослідження теоретико-методологічної основи проведення діагностики фінансово-економічного стану підприємства та виявлення принципів інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність сучасних промислових підприємств пов'язана з високими ризиками, що викликані мінливістю навколишнього середовища; нестабільністю економічних процесів, зумовленими євроінтеграцією країни; макроекономічними змінами політичного характеру.

З урахуванням таких обставин у ринкових умовах господарювання актуальності набуває оцінювання фінансового стану підприємства, його виробничих ресурсів та можливостей щодо ефективного використання потенціалу.

Результативне проведення аналізу значною мірою залежить від його організації, цілей та інформаційної забезпеченості. Організація економічного аналізу – це система методів і засобів, які забезпечують оптимальне її функціонування та подальший розвиток [4, с. 33].

Доцільність проведення економічної діагностики підтверджує підвищення ефективності

діяльності підприємства на основі виявлених резервів. Раціональна організація аналізу є підставою для скорочення втрат необхідного інформаційного супроводження, забезпечення виходу аналітичної інформації за різною ієрархією управління чи за різним ступенем досягнення проміжних і кінцевих аналітичних результатів [5].

Основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства розглядаються в розрізі таких напрямів, як:

- дохід та чистий прибуток підприємства;
- рентабельність виробництва, інвестицій;
- показники фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності;
- ефективність використання потенціалу підприємства.

Для проведення діагностики фінансово-економічного стану зазвичай використовується така схема (рис. 1).

Показники фінансово-економічного стану характеризують реальне становище підприємства, його інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність. Зазначимо, що внутрішні інформаційні дані підприємства також є основою планування виробничих, адміністративних, збутових витрат під час модернізації, оновлення виробничого обладнання з урахуванням змін, які відбудуться внаслідок модернізації виробництва [6].

Організація дослідження економічного стану підприємства, його фінансових показників базується на таких етапах, як виділення суб'єктів і об'єктів аналізу; вибір організаційних форм та методів його реалізації; розроблення програми проведення; інформаційне та методичне забезпечення аналізу; аналітична обробка даних; оформлення результатів аналізу; узагальнення висновків щодо проведеного дослідження; надання пропозицій щодо виявлених резервів чи «вузьких» місць.

Основними замовниками організації та проведення економічного аналізу є вище керівництво підприємства. Результати проведеного дослідження необхідні для прийняття остаточного рішення про доцільність здійснення певного виду діяльності, пріоритетність критеріїв, їх оцінки, обґрунтування шляхів мінімізації ризиків.

Вважаємо, що розроблення програми проведення діагностики фінансово-економічних показників на підприємстві повинне здійснюватися з урахуванням головної мети дослідження та відповідно до поставлених до неї завдань. Також необхідно під час визначення етапів програми звернути увагу на особливості раціональної організації праці, достовірне та актуальне інформаційне забезпечення.

Ще одним питанням в організації дослідження фінансово-економічного стану підприємства є з'ясування інформаційного і методичного забезпечення. Якість аналізу залежить не тільки від проведених розрахунків, використаних програм та оформлених висновків. Основний критерій доцільності проведення діагностики та побудови

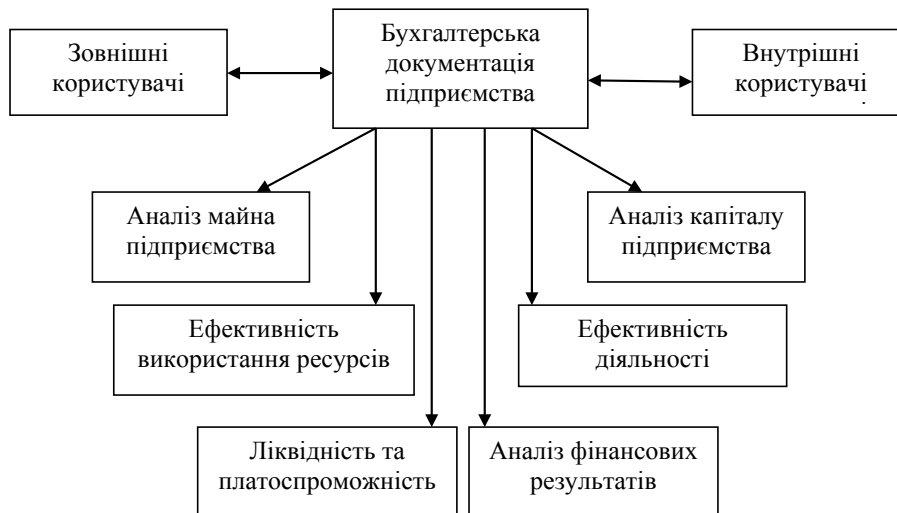

Рис. 1. Схема проведення економічної діагностики

на її результатах стратегії подальшого розвитку – це наявність актуальної, достовірної інформації, необхідної для попередніх досліджень.

Внутрішніми джерелами інформації є дані фінансового й управлінського обліку, а також дані планово-економічного відділу, зокрема журнали, відомості, фактична собівартість продукції за роками, річні звіти підприємства (основні техніко-економічні показники роботи підприємства за роками), звітність підприємства, подана у формі № 1 «Баланс», формі № 2 «Звіт про фінансові результати», формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів», формі № 4 «Звіт про власний капітал», формі № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Використання всіх необхідних показників, сформованих із зовнішніх і внутрішніх джерел, дає змогу створити на кожному підприємстві цілеспрямовану систему інформаційного забезпечення аналізу, орієнтовану як на прийняття стратегічних рішень, так і на ефективне їх впровадження.

Сучасна світова практика підприємств використовує для діагностики фінансово-економічних показників значну кількість способів, прийомів та методик з аналізу, які враховують визначення грошових потоків, оцінку вартості капіталу, оцінку ефективності інвестицій, прогнозування витрат і доходів, аналіз ризиків.

Проте застосування певних способів і прийомів аналізу потребує детального їх вивчення і дослідження, знання наявних переваг та недоліків. Це дає змогу вибрати з усієї їх сукупності ті, які найбільше підходять до конкретного підприємства певної галузі.

Подальша аналітична обробка даних, за думкою Р.К. Шурпенкової, є організаційним складником аналізу. Вона потребує відповідного методологічного забезпечення, певного кваліфікаційного рівня працівників, які займаються аналізом, їх забезпеченості технічними засобами [6].

Необхідне постійне вдосконалення методики аналізу на основі вивчення досягнень науки та передового досвіду. Саме використання сучасних методів сприяє актуальності та результативності отриманих результатів. Сучасне проведення аналізу неможливе без використання ЕОМ, що підвищує вірогідність аналітичних висновків, дає змогу зекономити час, працю, затрати і на цій основі підвищує ефективність цієї роботи.

Аналітична служба конкретних підприємств при цьому залежно від своїх внутрішніх можливостей і потреб може проводити необхідні розрахунки за допомогою використання пакетів прикладних програм. На завершальному етапі аналізу необхідно здійснити оформлення результатів аналізу, їх узагальнення, надання висновків і пропозицій. Будь-які результати аналітичного дослідження мають бути оформлені у вигляді документів.

Оскільки результати аналізу призначені для внутрішньогосподарського використання, вони можуть бути оформлені у вигляді довідки, а для зовнішніх користувачів – у вигляді висновку. Результати проведеного дослідження повинні бути підкріплені аналітичними таблицями, графіками, діаграмами. Умовно довідку або висновок можна скласти із трьох частин:

- перша – вступна, містить завдання, що стоять перед аналітиком, альтернативні пропозиції;
- друга – основна, відображає аналітичне дослідження, оформлене у вигляді таблиць та їх пояснень.
- третя частина містить висновки з проведеного аналізу і пропозиції щодо управлінських рішень.

Отже, принципи організації діагностики фінансово-економічного стану полягають у забезпеченні ефективності та раціональності усіх стадій аналітичної роботи; врахуванні змін, що можуть відбуватися згідно зі стратегічними планами підприємства; сприянні вибору найбільш ефективного та пріоритетного рішення.

Рис. 2. Принципи інформаційного забезпечення, які повинні використовуватися під час дослідження фінансово-економічних показників

Принципи інформаційного забезпечення такого аналізу фінансово-економічних показників відображено на рис. 2.

Використання запропонованих принципів інформаційного забезпечення внутрішніх груп користувачів дасть змогу забезпечити високий рівень швидкості обробки даних. Для цього необхідно використовувати програмне забезпечення, яке сприяє оперативності отримання та обробки даних. Основні приклади програмного забезпечення, яке використовується під час проведення економічної діагностики: 1 С: Підприємство; 1С: Бухоблік, ФінЕкАналіз; УСУ; «М.Е. Дос» та інші. Група аналізу повинна мати постійний необмежений доступ до документації підприємства та його бухгалтерської звітності, що може забезпечити, наприклад, програма «М.Е. Дос», яка має форми звітів згідно з українським законодавством. Вказана програма містить декілька блоків, що орієнтовані на роботу внутрішніх користувачів (робота з бухгалтерською звітністю, автоматичний розрахунок показників порівняльно-аналітичного балансу,

фінансових коефіцієнтів) та зовнішніх користувачів (звіти в податкову інспекцію, органи статистичного обліку). Також програма «М.Е. Дос» має можливість засвідчувати реальність та достовірність поданої інформації електронним цифровим підписом.

Таким чином, весь документообіг підприємства буде доступним та актуальним у будь-який час як для групи, яка проводить моніторинг та аналіз фінансово-економічних показників, так і для керівництва.

Висновки. Проведення діагностики фінансово-економічного стану є актуальним для підприємств будь-якої галузі. Якість результату діагностики залежить від раціональної організації економічного аналізу, належного інформаційного забезпечення. Під час розроблення програми аналізу необхідно, по-перше, визначити мету проведення, по-друге, забезпечити швидкість та результативність дослідження, по-третє, використовувати такі принципи інформаційного забезпечення, як актуальність, оперативність, доступність, автоматизованість.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бобко Н.А. Сутність економічної діагностики діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Бобко Н.А., Коваль Ю.О. // Економічний вісник запорізьської державної інженерної академії. 2013. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_083.pdf.
2. Коваленко О.В. Роль і місце економічної діагностики на підприємстві / О.В. Коваленко, М.О. Зайцева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 1(2). С. 218–221.
3. Григораш О.В. Роль і місце економічної діагностики в підвищенні ефективності управління діяльністю підприємства / Григораш О.В., Плакида С.І. // Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону. 2011. С. 37–40.
4. Васильева Н. Второе пришествие [Текст] / Н. Васильева // Бизнес. 2002. № 30. С. 27.
5. Шурпенкова Р.К. Інформаційні технології для проведення економічного аналізу на підприємстві / Р.К. Шурпенкова // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 1. С. 433–440. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_1_55.
6. Шурпенкова Р.К. Основи організації економічного аналізу в системі управління підприємством / Р.К. Шурпенкова, І.І. Демко // Регіональна економіка. 2008. № 3. С. 161–166.